

UN ESCRIPTOR D'INSTINT POPULAR

En tota literatura, hi ha muntanyes i turons: són aquells homes que han sabut interpretar literàriament moments i sensacions d'una manera de ser d'una llengua que a la vegada és l'ànima d'un poble. Santiago Rusiñol va tenir un relleu notable i extraordinari en la ment i en el cor de la majoria dels catalans de finals del segle passat i fins a *La seva mort*. Ara no ens podem adonar ben bé d'aquella influència, però molts encara la recorden.

El teatre de Rusiñol era viu i encaixat en les preocupacions de la seva època: *"El místic"* interpretat per Enric Borràs i *"L'auca del Sr. Esteve"* són peces decisives d'aquest contacte de l'autor amb el poble. En aquesta darrera hi ha aquella Barcelona que ell va conèixer i va viure i qui sap si fou de la que va voler fugir quan s'en va anar a París en aquell medi de la bohèmia modernista.

La figura del Sr. Esteve ha quedat fixada en la parla i en la ment de la literatura popular i és l'expressió d'aquella Barcelona que vivia a una altra banda de les Rambles.

En *"Anant pel món"*, s'hi veu el català que viatja, especial i crític a la vegada, i en les *"Oracions"* es reflecteix, en paradoxa, l'home que seria al final de la seva vida. El teatre, però, és la referència més important de la seva obra literària, i observem com *"L'alegria que passa"* té un ressò que inicia el camí de la popularitat, i *"Llibertat"* vol portar un missatge del qual es parla en aquells dies, i *"L'heroi"* és el drama punyent que recull les preocupacions del poble el qual s'hi veu interpretat.

El *"Català de la Mancha"* és sorprenent i és un Rusiñol que escampa la seva vitalitat artística cap al camp de la prosa estrictament literària, i en l'*"Illa de la calma"*, hi sap fixar molt bé el clima de Mallorca i la seva llum.

Això de l'*"Illa de la Calma"* fou

Detall del retrat de Rusiñol pintat per R. Casas.

tan ben trobat que hom ho empra en el llenguatge corrent com un tòpic al·lusiú a Mallorca.

Santiago Rusiñol tenia el geni de l'ànima popular. Tant era que parlés com que estés callat. Havia arribat a ser del poble: era sovint tema de conversa en les tertúlies i menjadors de les famílies i a això no s'hi arriba si no es tenen unes qualitats de síntesi i d'observació rares i úniques.

Quan una literatura dona Verdaguer o Maragall, o Ruyra i Bofill i Mates o Carner, o Bertrana i Carles Soldevila, o Josep M^a. de Sagarra i Santiago Rusiñol, és que té una vivacitat característica i si, a més, és apta per traduir com cal els clàssics grecs i llatins, és que té un flexibilitat que la fa immortal, sempre, però, que mantingui en estat permanent, la inquietud i l'exigència.

Hem de tenir en compte que així com ha renaixut amb el geni dels ciutats i d'altres que faria llarga la llista, també podria caure en la vulgaritat i el descrèdit si ens deixàvem anar cap a la degeneració i la indiferència. Si mai hi ha hagut una època delicada és precisament aquest 1981, quan la televisió és multitudinària i es llegeix poc en català o no tant com caldria. No tot l'esforç se n'ha d'anar en manifestacions pel carrer, sinó en l'habitud diària d'interessar-se pel català llegit i parlat amb correcció i subtileza. Per això és interessant remarcar l'obra d'un home com Santiago Rusiñol, no ja perquè fos una figura excepcional en el camp literari, però sí perquè tenia la qualitat especial de fer-se eminentment popular.

Santiago Rusiñol va morir en el moment just que iniciàvem un tombant històric: el 1931. Sis anys després tots plegats vivíem la gran tragèdia, de la qual n'ha sortit una Catalunya i una Espanya nova. Això potser fa que l'obra literària -i potser la pintura- de Rusiñol se'ns hagi fet com distant. Es la feina de les noves generacions: el fer possible l'entroncament dels artistes d'abans amb les actuals circumstàncies que estem vivint. Mai no és feina perduda la de crear i recrear la tradició i per això s'aprofita l'aniversari dels 50 anys de la seva mort per a fer-ne un record viu i desvetllar en els joves l'interès per aquells que contribuïren en grau eminent al resorgiment de la nostra literatura.

Un idioma és viu i dinàmic, quan es parla i s'escriu amb gust i amb ganes de perfecció. Ara el tenim a les nostres mans. Siguem dignes continuadors d'aquells homes que l'enaltiren i el feren apte per a les més delicades expressions.

Josep Maria Riu

Es una gentilesa de **BEN-NET** CENTRE DE NETEGES, S.A.
Soletat, 80 — SABADELL
Tels. 725 97 77 i 725 99 87